

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบสหสัมพันธ์ (Correlational Descriptive Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่คัดสรรกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ และการคาดการณ์อัตราการใช้การสูบบุหรี่ โดยมีสมมติฐานว่า ปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 ราย เป็นนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในโรงเรียนตัวอย่างจำนวน 7 โรงเรียน ซึ่งคัดเลือกโดยเทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stratified Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ แบบสอบถามทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่ แบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และแบบสอบถามการตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ โดยได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน หลังจากนั้นได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม จำนวน 50 คน และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทักษะคิดต่อการสูบบุหรี่เท่ากับ .79 แบบสอบถามความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเท่ากับ .75 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่เท่ากับ .93 และแบบสอบถามการตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่เท่ากับ .91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับการวัดของข้อมูล และหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นโดยการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Binary Logistic Regression)

สรุปผลการวิจัย

1. พบว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 13 ปี รองลงมาเป็นอายุ 14 ปี (ร้อยละ 49.11 และ 40.53 ตามลำดับ) สำหรับศาสนาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 97.04) ส่วนระดับ การศึกษากลุ่มตัวอย่างศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีสัดส่วนเท่า ๆ กัน (ร้อยละ 32.54, 36.69 และ 30.77 ตามลำดับ) สำหรับสถานภาพครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนมากพ่อแม่อยู่ ด้วยกัน (ร้อยละ 60.06) ส่วนการพักอาศัยในปัจจุบัน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากพักอาศัยอยู่กับ พ่อแม่ (ร้อยละ 74.85)

2. ข้อมูลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด พบว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาดรสดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าหนึ่งในสามมีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น (ร้อยละ 38.76) ส่วนอายุที่เริ่มสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนมากเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุ 9-12 ปี (ร้อยละ 62.60)

3. ปัจจัยภายในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด พบว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการรับรู้ ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่อยู่ในกลุ่มสูง (ร้อยละ 59.76) ความรู้สึกลึกซึ้งค่า ในตนเองอยู่ในกลุ่มต่ำ (ร้อยละ 57.10) ผลการเรียนรู้เฉลี่ยอยู่ในกลุ่มสูง (ร้อยละ 57.10) ส่วนการ ตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ พบว่าส่วนใหญ่มีการตัดสินใจไม่เหมาะสม (ร้อยละ 97.34)

4. ปัจจัยทางทัศนคติ พบว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาดรสด มีทัศนคติที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ในสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00)

5. ปัจจัยภายนอกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสด 6 พบว่านักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรสดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมี ผู้ปกครองสูบบุหรี่ (ร้อยละ 59.76) ส่วนมากพบว่าผู้ปกครองที่สูบบุหรี่คือ พ่อ (ร้อยละ 91.14) ผู้ปกครองที่สูบบุหรี่ส่วนมากมีการสูบทุกวัน (ร้อยละ 60.89) สำหรับการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท พบว่านักเรียนชายส่วนมากเพื่อนสนิทไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 54.14) ส่วนการถูกชักชวนจากเพื่อน สนิทให้สูบบุหรี่พบว่าเคยและไม่เคยมีประสบการณ์ถูกเพื่อนสนิทชักชวนให้สูบบุหรี่เท่า ๆ กัน

(ร้อยละ 49.70 และ 50.98 ตามลำดับ) และส่วนมากมีการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่ต่ำกว่าความเป็นจริง (ร้อยละ 60.95)

6. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่ำ มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ มีสัดส่วนเป็นกลุ่มที่มีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นมากกว่าไม่สูบ (ร้อยละ 51.74, 52.07, 52.90 และ 54.71 ตามลำดับ) ส่วนนักเรียนชายที่มีความรู้สึกลึกซึ้งในตนเองต่ำ มีผู้ปกครองสูบบุหรี่ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ไม่เหมาะสม และมีการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าความเป็นจริง มีสัดส่วนเป็นกลุ่มที่ไม่มีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นมากกว่ากลุ่มสูบ (ร้อยละ 66.84, 54.48, 60.79, 58.42 และ 56.82 ตามลำดับ)

7. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำแนกออกเป็นปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ โดยพบว่านักเรียนชายกลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่ำมีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.31 เท่าของกลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่สูง สำหรับปัจจัยทางทัศนคติ พบว่า นักเรียนชายกลุ่มที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.16 เท่าของกลุ่มนักเรียนชายที่มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ โดยพบว่านักเรียนชายกลุ่มที่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.94 เท่าของกลุ่มที่ไม่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ ส่วนการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท โดยพบว่า นักเรียนชายกลุ่มที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.14 เท่าของนักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต จำแนกออกเป็นปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ ความรู้สึกลึกซึ้งในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง และการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด มากกว่าหนึ่งในสามของนักเรียนชายทั้งหมด (ร้อยละ 38.76) มีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างสูงกว่าการศึกษาที่ผ่านมา ได้แก่ การศึกษาของ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (2552) ที่พบว่าวัยรุ่นตอนต้นชาย (อายุ 13-15 ปี) ในประเทศไทยมีการใช้ยาสูบร้อยละ 25.40 สามารถอภิปรายได้ว่า นักเรียนชายอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวัยที่มีความอยากรู้ ชอบการลองผิดลองถูก (จันทนา จันทรไพจิตร, 2544) และคอยสังเกตดูจากปฏิกิริยาของคนรอบข้าง เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งที่ทำนั้นดีหรือไม่ ทำแล้วบุคคลรอบข้างให้การยอมรับหรือไม่ (สสส., 2551) โดยเฉพาะเพื่อนจะมีความสำคัญมาก นักเรียนก็มักจะคบกลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะเหมือนกันกับตนเอง มีการรวมกลุ่มตั้งชมรมในกลุ่มที่มีความคิดคล้าย ๆ กัน ถ้านักเรียนไปคบกับเพื่อนที่สูบบุหรี่ก็มักจะมีแนวโน้มที่จะมีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นได้มาก เนื่องจากนักเรียนชายต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน อีกทั้งวัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงวัยที่มีความอ่อนไหวง่าย จึงทำให้ติดบุหรี่ได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ (Choi, Pierce, Gilpin, Farkas, & Berry, 1997) พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ มักมีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น การที่จะเลื่อนระดับจากระยะเริ่มต้นไปยังระยะติดบุหรี่ ต้องใช้ระยะเวลานาน

2. การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย ในส่วนมากอยู่ในกลุ่มสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนชายมีการได้รับการประสบการณ์จากปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ตามแนวคิด (Bandura, 1997) ที่ระบุว่า การที่บุคคลจะมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติพฤติกรรมต้องมีพัฒนาแหล่งประสบการณ์ซึ่งประกอบด้วย การใช้ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้ประสบการณ์จากตัวแบบ การใช้คำพูดชักจูง และการกระตุ้นอารมณ์ จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้โดยไม่พึ่งบุหรี่ มีความมั่นใจว่าจะไม่สูบบุหรี่ถึงแม้จะมีคนในบ้านสูบบุหรี่มีความมั่นใจว่าตนเองจะไม่สูบบุหรี่ และมั่นใจว่าตนเองจะไม่สูบบุหรี่ถึงแม้เพื่อนสนิทจะสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่ และมีความมั่นใจว่าจะไม่สูบบุหรี่ถึงแม้จะอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ภาพรวมของการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ภาพรวมสูง ทั้งนี้ยังอาจมีผลสืบเนื่องมาจากวัฒนธรรมและสังคมไทยมีการให้ค่านิยมว่า บุหรี่เป็นสิ่งเสพติด คนสูบบุหรี่จะทำให้คนอื่นเกิดความรำคาญ ประกอบกับการที่มีการสื่อสาร ทั้งการให้ความรู้ การแสดงโดยตัวแบบที่เป็นตัวบุคคลและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น ป้ายโฆษณาต่าง ๆ ภาพหรือคำเตือนบนซอง

บุหรีให้เห็นถึงโทษและพิษภัยของการสูบบุหรี่ดังเช่นในปัจจุบัน ทำให้นักเรียนมีการรับรู้ถึงผลกระทบที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้จากการสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับ (Engel, Hale III, Noom, & Vries, 2005) ที่พบว่าวัยรุ่นในประเทศเนเธอร์แลนด์มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนอยู่ในระดับสูง เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในการควบคุมตนเอง ถึงแม้จะอยู่ในกลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่ ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของ อภินันท์ ปัญญาภาพ (2549) ที่พบว่านักศึกษาชายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครปฐมมีความเชื่อในความสามารถของตนเองในการป้องกันตนเองจากการสูบบุหรี่สูง เนื่องจากนักศึกษาชายอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีความเชื่อเกี่ยวกับตนเองมีความมั่นใจในตนเองสูง เมื่อนักศึกษาชายที่คลุกคลีกับกลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่และสามารถหลีกเลี่ยงตนเองจากการสูบบุหรี่ได้ยิ่งส่งผลให้มีมั่นใจว่าตนเองจะไม่สูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น การศึกษาของ ปรียาพร ชูเอียด (2550) ที่พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย มีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนอยู่ในระดับสูง เนื่องจากนักศึกษามีความเชื่อมั่นและรับรู้ว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย (Li & Wang, 2006) ที่พบว่าวัยรุ่นในประเทศไต้หวันตอนใต้มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนอยู่ในระดับสูง (Chen et al., 2008) และการศึกษา (Chang et al., 2006) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในไต้หวันจำนวนที่พบว่า นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการปฏิเสธการสูบบุหรี่อยู่ในระดับสูง

3. ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของนักเรียนชายในภาพรวมอยู่ในกลุ่มต่ำ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ตามแนวคิด (Rosenberg, 1979 อ้างถึงใน Homsin, 2006) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเกิดจากการที่บุคคลประเมินตนเอง และประเมินโดยบุคคลอื่น สำหรับในเรื่องที่ประสบความสำเร็จจะสะสมไว้เป็นความพอใจแล้วส่งผลให้มีการรับรู้ว่าคุณค่าในตนเองหรือมีความสามารถสูงในทางตรงกันข้ามในเรื่องที่ประสบความล้มเหลวจะสะสมไว้เป็นเสียใจ แล้วส่งผลให้มีการรับรู้ว่าคุณค่าในตนเองหรือมีความสามารถต่ำ จากผลการศึกษาพบว่านักเรียนชายมีความพอใจในตัวเองโดยทั่วไป มีความรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองไม่มีคุณค่าอะไรเลย และรู้สึกว่าตัวเองไม่มีอะไรน่าภาคภูมิใจ จึงมีการสะสมไว้เป็นความไม่พึงพอใจในตนเอง จึงส่งผลให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในภาพรวมสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนชายอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นซึ่งเป็นวัยที่มีความสับสนในบทบาทของตนเอง เนื่องจากเป็นช่วงวัยเปลี่ยนผ่าน (Meleis et al., 2000) และมักถูกคาดหวังจากสังคมจึงมักทำให้เกิดความคับข้องใจ ส่งผลทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในตนเอง รู้สึกว่าคุณค่าตัวเองต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ ปรียาพร ชูเอียด (2550) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคใต้ตอนบน ประเทศไทย ส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง และการศึกษาของ พิชญ์สินี วาณิชยพรหมณ์ (2549) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ส่วนมากไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีผลจากการที่วัยรุ่นได้รับการยอมรับจาก

กลุ่มเพื่อนเมื่อประสบความสำเร็จ และการศึกษา (Homsin, 2006) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนมากมีระดับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลางและต่ำ

4. ทักษะคิดต่อสูบบุหรี่ในภาพรวมส่วนมากนักเรียนชายมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ตามแนวคิด (Weber, 1992) ว่าทัศนคติเป็นการใช้อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าดี ไม่ดี ชอบ ไม่ชอบ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดแนวโน้มในการปฏิบัติของบุคคลอีกด้วย จากผลการศึกษาพบว่านักเรียนชาย มีการรับรู้ว่าการสูบบุหรี่ส่งผลกระทบต่อมากมายหลายด้าน ซึ่งประกอบด้วย ผลกระทบต่อร่างกาย ได้แก่ การสูบบุหรี่เป็นการเพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคต่าง ๆ อาทิเช่น โรคหัวใจขาดเลือด โรคถุงลมโป่งพอง/ มะเร็งปอด นอกจากนี้ยังทำให้มีกลิ่นตัวและกลิ่นปากอีกด้วย สำหรับผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ นักเรียนชายมีการรับรู้ว่าการสูบบุหรี่เป็นการสิ้นเปลืองเงินทอง และเป็นการสูญเสียเงินที่จะไปใช้ทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นักเรียนชายมีความรู้สึกว่าการสูบบุหรี่บางครั้งอาจทำให้คนรอบข้างรำคาญ และควันบุหรี่ทำให้เกิดมลพิษในอากาศอยู่ใน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา (Zhang et al., 2000) ที่พบว่าวัยรุ่นในเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในประเทศจีน ส่วนมากมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ส่วนการศึกษา (Zhu et al., 1996) ที่พบว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในประเทศจีน ส่วนมากมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ในทำนองเดียวกันการศึกษาของ ผลกวดี พรหมนุช (2549) ที่พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนมากมีทัศนคติที่ไม่ดีกับการสูบบุหรี่ และการศึกษา (Homsin, 2006) ที่พบว่านักเรียนชายส่วนมากมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่

5. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรามีหลายประการ ผลการศึกษาค้นคว้าครอบคลุมปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม 3 ประการตามทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Flay & Petraitis, 1994) ได้แก่ อิทธิพลภายในตัวบุคคล อิทธิพลจากทัศนคติความเชื่อ และอิทธิพลจากภายนอกตัวบุคคล สำหรับอิทธิพลภายในตัวบุคคล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ อิทธิพลจากทัศนคติความเชื่อ ได้แก่ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ ส่วนอิทธิพลจากภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ การสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท และการถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ โดยการถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นมากที่สุด รองลงมาเป็นการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท ตามลำดับ

การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น 2.94 เท่า หมายถึง การที่นักเรียนชายเคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงที่จะ

สูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.94 เท่าของกลุ่มที่ไม่เคยถูกเพื่อนชักชวน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่านักเรียนชายอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มเพื่อนหรือการคบเพื่อน เป็นพัฒนาการทางสังคมที่สำคัญของวัยรุ่น อันเป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ต่อไปในอนาคต (Scollo & Winstanley, 2008) การเข้ากลุ่มเป็นธรรมชาติหรือภาวะปกติของวัยรุ่นทั่วไป โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นวัยรุ่นจะออกห่างจากครอบครัว และเข้าหาเพื่อนมากขึ้น เพื่อนจึงมีความหมายมากและมักจะเห็นว่าเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นจะขาดเสียไม่ได้ วัยรุ่นจะเลือกเพื่อนหรือกลุ่มเพื่อนที่มีทัศนคติ ค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน ทำตามที่กลุ่มต้องการ (วิภากรณ์ บุญยงค์, 2549) ดังนั้นนักเรียนชายที่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่จึงมีแนวโน้มที่จะมีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นมากกว่าไม่เคยถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ เนื่องจากต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน กลัวเพื่อนดูถูกเหยียดหยาม นอกจากนั้นยังเป็นการทดสอบความกล้าหาญในหมู่นักเรียนชายอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา (Lin et al., 2008) ที่พบว่า การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมการเริ่มต้นสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา (OR= 2.86) ในทำนองเดียวกันการศึกษา (Chang et al., 2006) พบว่าการถูกเพื่อนสนิทชักชวนให้สูบบุหรี่เป็นปัจจัยทำนายการเริ่มต้นสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา และการศึกษา (Homsin, 2006) พบว่า การชักชวนให้สูบบุหรี่เป็นปัจจัยทำนายการสูบบุหรี่ในชั้นทดลองสูบบุหรี่และชั้นสูบบุหรี่ตามโอกาส (OR= 6.12 และ 6.68 ตามลำดับ)

ส่วนการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายต่ำเป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น 2.31 เท่า หมายถึง นักเรียนชายที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ต่ำ มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.31 เท่าของนักเรียนชายที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่สูง ตามแนวคิด (Bandura, 1997) ที่ระบุว่า ความเชื่อในความสามารถของบุคคลเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการกระทำของมนุษย์ที่จะนำไปสู่ผลที่พึงปรารถนาได้ และตามทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Flay & Petraitis, 1994) ที่ระบุว่า การรับรู้ความสามารถแห่งตน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรมมากที่สุด โดยผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนสูงจะสามารถเลือกกระทำพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2550) จากผลการศึกษานี้พบว่านักเรียนชายมีการได้รับการพัฒนาการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ จึงส่งผลให้มีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อภินันท์ ปัญญาภาพ (2549) ที่พบว่าความเชื่อในความสามารถของตนเองในนักศึกษาชาย สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครปฐม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่เนื่องจากนักเรียนเกิดความเชื่อมั่นที่จะมี

พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มากขึ้นในทำนองเดียวกันการศึกษา (Chen et al., 2008) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในไต้หวันที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนจะมีพฤติกรรมต่อต้านการสูบบุหรี่ การศึกษา (Chang, et al., 2006) พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในไต้หวันที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนจะมีพฤติกรรมต่อต้านการสูบบุหรี่ ส่วนการศึกษา (Li & Wang, 2006) พบว่าวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ที่มีการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่จะมีพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การศึกษาของ ปรียาพร ชูเอียด (2550) พบว่า การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

สำหรับทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ในระยะเริ่มต้น 2.16 เท่า หมายถึง นักเรียนชายที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ มีโอกาสเสี่ยงที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น 2.16 เท่าของนักเรียนชายที่มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยการสูบบุหรี่ ตามแนวคิดของทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล (Ajzen & Fishbein, 2000 cited in Moss, 2008) ที่ระบุว่าทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญในการเกิดพฤติกรรมถ้ามีความรู้สึกชอบ เห็นด้วย หรือรู้สึกว่าการกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ แล้วมีประโยชน์ก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติพฤติกรรมนั้นสูง จากผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า การที่นักเรียนชายมีการรับรู้ว่าการสูบบุหรี่เป็นประโยชน์ เช่น การสูบบุหรี่ทำให้กระปรี้กระเปร่าตลอดเวลา ช่วยให้ผ่อนคลายเวลาที่เครียดได้ ทำให้รู้สึกมั่นใจมากขึ้น การสูบบุหรี่ไม่ทำให้คนรอบข้างรำคาญ ทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน สามารถดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้ามได้ และคนสูบบุหรี่ดูเท่ก็จะมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นได้สูง ในทางตรงกันข้ามนักเรียนชายที่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ จะมีการรับรู้โทษและผลกระทบของการสูบบุหรี่ ต่อร่างกาย จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ ก็จะมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ (Homsin, 2006) ที่พบว่าทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ของเด็กวัยรุ่นชายไทย เป็นปัจจัยทำนายการสูบบุหรี่ ทั้งขึ้นลงเลใจที่จะไม่สูบบุหรี่ ขึ้นทดลองสูบบุหรี่และสูบบุหรี่ตามโอกาส และทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ สามารถทำนายการเปลี่ยนแปลงจากขึ้นทดลองสูบบุหรี่ไปสู่ขั้นสูบบุหรี่ตามโอกาส การศึกษา (Zhang et al., 2000) พบว่าวัยรุ่นในสหรัฐอเมริกาอายุ 12 และ 18 ปี ที่เคยมีประสบการณ์การสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการที่มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ ในทำนองเดียวกันการศึกษา (Zhang et al., 2000) และการศึกษา (Zhu et al., 1996) ที่พบว่าทัศนคติเห็นด้วยกับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในประเทศจีน ตามลำดับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สำหรับการศึกษาของ ผกาวัดี พรหมนุช (2549) พบว่าทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ในอีก 1 เดือน

ข้างหน้า และสามารถทำนายความตั้งใจที่จะสูบบุหรี่ในอีก 1 เดือนข้างหน้าได้ และการศึกษาของ ลักลิน วรรณประพันธ์ (2549) ที่พบว่าทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาใน เขตเทศบาลนครราชสีมา มีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

การมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ เป็นปัจจัยที่เพิ่มโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น

2.14 เท่า หมายถึง นักเรียนชายที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ มีโอกาสที่จะสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นเป็น

2.14 เท่าของนักเรียนชายที่ไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ เนื่องจากเพื่อนสนิทเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ วัยรุ่นตอนต้น (กัลยา นาคเพชร และคณะ, 2548) วัยรุ่นมักจะรวมกลุ่มกับเพื่อนที่มีความคิดหรือมี ลักษณะที่คล้ายคลึงกัน มีการเลียนแบบพฤติกรรม (Bandura, 1997) ดังนั้นวัยรุ่นกลุ่มเดียวกันมักจะ มีพฤติกรรมที่เหมือน ๆ กัน เพื่อที่จะทำให้กลุ่มเพื่อนยอมรับ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า นักเรียนชาย เป็นวัยที่ยังมีทักษะแยกแยะสิ่งที่ถูกผิดน้อย ประกอบกับความอยากรู้อยากลอง จึงทำให้เกิดการ เลียนแบบพฤติกรรมของเพื่อน เพราะคิดว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งเหมาะสม และทำให้ กลุ่มเพื่อนยอมรับ จึงทำให้มีการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น สอดคล้องกับ (Lin et al., 2008) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในประเทศไต้หวันตอนใต้ ที่มีการรับรู้ว่ามีเพื่อนสูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่ สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมการเริ่มต้นสูบบุหรี่ ในทำนองเดียวกัน (Leatherdale et al., 2005) พบว่าการมีเพื่อนสูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่และการเริ่มต้นการสูบบุหรี่ ส่วนการศึกษา (Islam & Johnson, 2003) ที่พบว่านักเรียนอิสลามชั้นมัธยมศึกษาชาวอาหรับ-อเมริกันในรัฐเวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีเพื่อนสูบบุหรี่ที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ ของนักเรียน (OR= 3.0) การศึกษา (Kempainen et al., 2006) พบว่าการมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเกรด 9 ในประเทศรัสเซียและฟินแลนด์ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย (Can et al., 2009) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนการสูบบุหรี่ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาประเทศตุรกี พบว่าวัยรุ่นที่มีเพื่อนสูบบุหรี่มีโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่มากกว่าไม่มี เพื่อนสูบบุหรี่ (Lee & Tak, 2005) ศึกษาอิทธิพลของเพื่อนและพ่อแม่ต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอายุ 15-18 ปี ผลการศึกษาพบว่าการมีเพื่อนสูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น การศึกษา (Lerdpiromluk, 2004) พบว่าการสูบบุหรี่ของเพื่อนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลางกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนนทบุรี และ การศึกษาของ สุวรรณิ แสงอาทิตย์ (2550) พบว่า การคบเพื่อนของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงมี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และสารเสพติดในวัยรุ่นสุขภาพปกติและมี โรคเรื้อรัง

6. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาดำรง ได้แก่ ความรู้สึก

มีคุณค่าในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง การคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่

ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จากการศึกษาพบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธานีพร สุทธิประเสริฐ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักศึกษา ในทำนองเดียวกัน (Homsin, 2006) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองไม่มีความสัมพันธ์กับการเริ่มต้นสูบบุหรี่ของวัยรุ่นชายไทย ทั้งนี้เนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบวัดของความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (Rosenberg Global Self-esteem scale) (Rosenberg, 1979 cited in Homsin, 2006) ในการประเมินความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นแบบวัดความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคลทั่วไป อาจไม่เหมาะสมกับการประเมินความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของกลุ่มตัวอย่าง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุภาพ ทองอยู่ (2547) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ในทำนองเดียวกันการศึกษาของ ธานีพร สุทธิประเสริฐ (2544) ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนชายยังอยู่ในช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากลอง มีการเลียนแบบพฤติกรรมเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันและมีพฤติกรรมตามสมัยนิยม ถึงแม้จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงก็มีโอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นไม่แตกต่างกับนักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ซึ่งขัดแย้งกับทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Flay & Petraitis, 1994) ที่ระบุว่า การตัดสินใจด้วยตนเองเป็นอิทธิพลภายในตนเองที่มีความสำคัญมากที่สุดในการตัดสินใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ใช้แบบวัดการตัดสินใจด้วยตนเองในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยการพัฒนาจากแนวคิดการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ (Gordon & Judith, 1993) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนชายเป็นวัยที่มีความสับสนถ้าต้องตัดสินใจเมื่อมีการเผชิญสถานการณ์เฉพาะหน้า โดยยังต้องมีการพึ่งพาหรือปรึกษานักคนอื่น ๆ เมื่อเกิดปัญหา

การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า การสูบบุหรี่ของผู้ปกครอง ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันทนา จันทรไพจิตร (2544) ที่ศึกษาเหตุผลในการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนจำนวนน้อยที่สูบบุหรี่เนื่องมาจากมีพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว ทั้งนี้เนื่องมาจาก พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นตอนต้น พ่อแม่เริ่มมีความสำคัญน้อยลง วัยรุ่นจะค่อย ๆ แยกตัวจากพ่อแม่ทีละน้อย ร่วมกันมีความขัดแย้งกับพ่อแม่สูง คิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจตนเอง การได้อยู่ร่วมกับเพื่อนจึงทำให้วัยรุ่นรู้สึกเป็นสุข (กัลยา นาคเพ็ชร และคณะ, 2548) จึงยึดกลุ่มเพื่อนเป็นสำคัญกว่าพ่อแม่

การคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่ จากการศึกษาพบว่า การคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่ ไม่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ซึ่งไม่สอดคล้องกับทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Flay & Petraitis, 1994) ที่ระบุว่า การคาดการณ์อัตราการมีพฤติกรรม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนชายยังมีความสับสนของความคิดมีความอยากรู้อยากลอง (จันทนา จันทรไพจิตร, 2544) และยังขาดการไตร่ตรองถึงอัตราการสูบบุหรี่ของคนที่อยู่ในช่วงรุ่นราวคราวเดียวกันก่อนที่จะมี การสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้น จากผลการศึกษาพบว่า ไม่สอดคล้องกับ (Simon-Morton, 2002) ที่พบว่าในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในรัฐแมริแลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่สูงจะมีการสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนที่มีการคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่ต่ำ การศึกษา (Homsin, 2006) ที่พบว่า การคาดการณ์อัตราการสูบบุหรี่ที่สูง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับชั้นลึงเลใจที่จะไม่สูบบุหรี่

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ การรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ และการสูบบุหรี่ของเพื่อนสนิท เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดุสิต ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการปฏิบัติการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานอนามัยโรงเรียนในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิต โดยเฉพาะการปฏิเสธเพื่อนที่ชักชวนให้สูบบุหรี่โดยไม่ให้เพื่อนเสียใจ มีความมั่นใจว่าตนเอง

สามารถหลีกเลี่ยงตัวกระตุ้นให้สูบบุหรี่ สามารถปฏิเสธไม่รับบุหรี่จากบุคคลอื่น สามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้โดยไม่พึ่งบุหรี่และเชื่อมั่นว่าตนเองจะไม่สูบบุหรี่ นอกจากนั้นยังควรมีการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อการสูบบุหรี่ โดยมีการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรี่ ต่อร่างกาย จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ ดังนี้

1.1 พยาบาลชุมชนที่รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน ควรมีการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการให้ความรู้ที่หลากหลาย เช่น เอกสารแผ่นพับ โปสเตอร์ วิดิทัศน์ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังควรจัดรูปแบบที่หลากหลายโดยเน้นการทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น มีการให้สุศึกษารายการกลุ่ม จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการสูบบุหรี่ในช่วงที่มีการตรวจสุขภาพนักเรียน เป็นต้น มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนชายพูดคุยและซักถามข้อสงสัย

1.2 ครูอนามัยโรงเรียน ควรมีการจัดการเรียนการสอนในวิชาสุขศึกษาโดยมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรี่ ต่อร่างกาย จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ ควรมีการเตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่หลากหลายในการให้ความรู้ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนชายพูดคุย ซักถามข้อสงสัย และมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายเช่น จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้สถานการณ์สมมติให้แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมติ การจัดมุมความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของการสูบบุหรี่ ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ห่างไกลบุหรี่ เป็นต้น

2. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารงานที่เกี่ยวข้องกับงานอนามัยโรงเรียนในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

2.1 หัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิ ควรนำข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไปกำหนดเป็นแผนการทำกิจกรรมการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนของหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไปวางแผนการจัดการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.3 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรนำข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไปวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นด้านสุขภาพ เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. ด้านการวิจัยผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ตามทฤษฎีอิทธิพลสามทาง (Flay & Petraitis, 1994) ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้คัดสรรมาในการวิจัยครั้งนี้ อาทิเช่น ความคาดหวังผลลัพธ์ ความสัมพันธ์กับครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม การควบคุมกำกับตนเอง เป็นต้น

3.2 ควรศึกษาการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นในนักเรียนช่วงชั้นอื่น ๆ และศึกษาในนักเรียนหญิง

3.3 ควรศึกษาการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเชิงคุณภาพ หรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่ออธิบายการสูบบุหรี่ในระยะเริ่มต้นของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้ชัดเจนมากขึ้น

3.4 ควรนำผลการศึกษานี้ไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมที่เน้นการสร้างรูปแบบการสร้างเสริมทักษะการปฏิเสธการสูบบุหรี่ พัฒนาทัศนคติที่ถูกต้องต่อการสูบบุหรี่ และการรับรู้ความสามารถแห่งตนในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น